

5. AVG 2014. BROJ 359

BILTEN

NEDELJA U SVETU ENERGETIKE

TEŠKA NEDELJA ZA MOSKVU

UVEDEN TREĆI STEPEN SANKCIJA EU I SAD

DVE PRESUDE U KORIST AKCIONARA JUKOSA

HILJADE EVRA ZA MW

NEMAČKO ISKUSTVO FORSIRANJA „ZELENE ENERGIJE“ I CENE ODRŽAVANJA STABILNOG PRENOSNOG SISTEMA
STR.6

EU: Nove sankcije Ruskom naftnom - ne i gasnom sektoru

BRISEL - Evropska unija usvojila je u utorak paket dodatnih ekonomskih sankcija protiv Rusije kojima se, pored mera koje ciljaju na vojni i finansijski sektor, zabranjuje Moskvi pristup savremenim naftnim tehnologijama, ali ne i tehnologijama za prirodni gas. Sva druga zapadna energetska oprema i tehnologija namenjena poslovanju u Rusiji, ili prodaji ruskim kompanijama, zahtevaće prethodno odobrenje. Mere su na rok od godinu dana, uz reviziju svaka tri meseca. Eksperti u prvim analizama ocenjuju da bi ovaj segment sankcija mogao onemogućiti planove razvoja ruskih arktičkih polja, dubokih ležišta nafte i uljnih škriljaca, ali time i pogoditi poslove koje su dogovorile globalne naftne kompanije, američki ExxonMobil i britanski BP pre svih. Drugi tumači navode da se sankcije ne odnose na te stare, pre 1. avgusta sklopljene ugovore Rosnjefta i da se ne odnose na konvencionalne izvore iz kojih će Rusija bar još dve decenije vaditi naftu. Agencije.

Lavrov: Ne želimo „milo za drago

MOSKVA - Šef ruske diplomatije Sergej Lavrov je izjavio u utorak da Moskva ne planira da odgovori filozofijom „milo za drago“. Njegovo ministarstvo je, međutim, u sredu saopštilo da će sankcije "neizbežno" dovesti do porasta cene energije u Evropi. "Pokrenuvši val sankcija, Brisel svojevoljno stvara prepreke daljoj saradnji s Rusijom u tako ključnom području kao što je energija. To je nepromišljen i neodgovoran potez. On će neizbežno dovesti do rasta cena na

evropskom tržištu", stoji u saopštenju ministarstva. ITAR-TASS

Šta ako Rusija odgovori prekidom snabdevanja EU gasom?

LONDON – Sankcije Rusiji izazvale su lavinu nagađanja među ekspertima, politikolozima i u medijima o alternativama kojima bi se mogla okrenuti Evropska unija u slučaju da Rusija odgovori prekidom u snabdevanju svog najvećeg tržišta prirodnim gasom. Iako iz Moskve nema najave takvog koraka, analitičari Morgan Stanleya su izašli sa ocenom da bi blokada snabdevanja Evrope ruskim gasom vodila skoku cena tog energenta i ostavila EU praktično bez alternativnog rešenja ne samo za narednu zimu, već i

na srednji rok. Analize pokazuju da je jedino relativno brzo rešenje za Evropu - uvoz utečnjelog prirodnog gasa (LNG). Prema briselskoj lobističkoj organizaciji Gas Infrastructure Europe - ukupni uvozni LNG kapaciteti iznose 199 milijardi m³. Međutim ova alternativa bi vodila skoku cena gasa u EU od 127%, zbog visokih cena transporta tankerima izračunali su stručnjaci **Bloomberga**. EU je

prošle godine za uvezeni ruski gas platila 53 milijarde dolara, dok bi prema proceni briselske istraživačke firme Bruegel, LNG alternativa udvostručila taj račun. Evropska komisija treba do oktobra na bazi simulacije prekida u snabdevanju gasom da pripremi planove reagovanja, uključujući proširenje skladišnih kapaciteta, adaptiranje elektrana na gas na korišćenje uglja, i stvaranje EU vanrednog rezervnog fonda za potrebe najugroženijih zemalja.

Najveći skok cena struje u poslednjih deset meseci

FRANKFURT, PARIZ – Cene električne energije na evropskim berzama zabeležile su prošle nedelje najveći skok u bezmalo godinu dana, što **Bloomberg** tumači reakcijom na sankcije koje je EU nametnula Rusiji. Trgovci koje je konsultovala agencija, navode da se odlučuju za kupovine u vreme relativno niskih letnjih cena struje kako bi predupredili eventualni skok troškova proizvodnje u elektranama u slučaju poremećenog snabdevanja gasom i ugljem, kao posledice sankcija. Evropski reper za cene električne energije, nemački ugovor za iduću 2015. godinu, odskočio je na dan odluke o sankcijama, 29. jula za 2,2% - na 36,15€/MWh, dok je cena na francuskoj berzi zabeležila rast od 1,3%, pokazuju podaci do kojih je došao **Bloomberg**. Ugalj za isporuke na tržištu severozapadne Evrope završio je trgovanje 28. jula sa najvišom cenom u proteklih sedam nedelja, od \$80.50 za tonu.

Rekordan rast cena dozvola za emisije CO2

LONDON – Prema podacima berze ICE Futures Europe, cene dozvola za emisije ugljedioksida (dozvola) u drugom kvartalu 2014. godine ostvarile su najveći tromesečni rast od 2008, poskupljujući za blizu 25%. Jasno je, da je nedavno uveden sistem odlaganja prodaje dozvola (backloading) imao direktan efekat na cene ove ključne poluge evropske klimatske politike. Cene dozvola su 1. jula prvi put od marta prešle granicu od 6 evra, zbog procena da će potražnja za njima od strane kompanija najvećih zagađivača i manja ponuda na narednim aukcijama voditi njihovom daljem rastu, prenosi **Bloomberg**.

EU: Varšava prekršila Direktivu o proceni uticaja na prirodnu sredinu

BRISEL – Evropska komisija je počela prekršajni postupak protiv Poljske pošto je ta zemlja amandmanima na Zakon o energiji dozvolila eksploataciju gasnih škriljaca na dobinama do 5.000 metara, bez prethodne izrade studije mogućih ekoloških posledica, prenosi u sreduz **EurActiv**. Iz Brisela je Poljskoj poslata formalna tona da se pokreće postupak zbog kršenja Direktive o proceni uticaja na prirodnu sredinu (EIA), saznaje agencija i dodaje da Varšava ima rok do kraja avgusta da odgovori. Ako Komisija ne bude zadovoljna objašnjenjem, otvara se višemesečni prekršajni postupak koji može da dobije epilog na Evropskom sudu pravde.

Grčka vlada smanjuje troškove energije privredi – Brisel diže obrve

ATINA – Vlada Grčke najavila je mere smanjenja troškova energije svojoj privredi, makar za tu odluku ne dobila odobrenje Evropske komisije, javlja **energija.gr**. Portal citira ministra razvoja Grčke Nikosa Dendijasa

koji je u četvrtak posebno naglasio mere kojima bi kompanijama najvećim potrošačima električne energije bilo odobreno da prekinu snabdevanje kada su cene struje na najvišem nivou. Mera, poznata kao *Interruptible Electricity Contracts* (Ugovori uz mogućnost prekida u snabdevanju električnom energijom), navela je Generalnu direkciju za konkurenciju u Briselu da u junu zatraži objašnjenje od Atine. Ministarstvo do danas nije odgovorilo, navodi portal.

Kinezi kupuju italijansku prenosnu mrežu

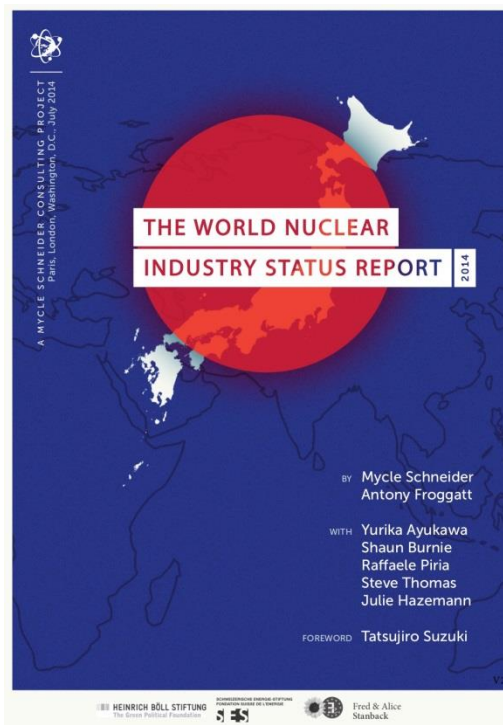
RIM – Italija je pristala da proda udeo od 35% u svojoj državnoj prenosnoj elektroenergetskoj firmi CDP Reti kineskoj državnoj elektroenergetskoj kompaniji „za ne manje od 2,1 milijarde evra“, kao deo procesa privatizacije državne imovine. Upravni odbor državne holding kompanije Cassa Depositi e Prestiti (CDP) u sredi 30. jula je dao zeleno svetlo prodaji kineskoj korporaciji Državna mreža. Italijanski reformistički premijer Matteo Renzi se opredelio za smanjenje ogromnog javnog duga u petoj po veličini evropskoj privredi prodajom državne imovine u vrednosti do 12 milijardi evra. Kineski investitori su već kupili udele u više italijanskih javnih

energetskih kompanija, uključujući naftno-gasnu grupaciju Eni i elektroenergetskog kolosa Enel. CDP, koji je 80-procentnom vlasništvu ministarstva finansija Italije, je takođe odlučio da proda dodatni udeo od 14 odsto u prenosnoj elektroenergetskoj firmi CDP Reti italijanskim institucionalnim investitorima, prenosi **La Repubblica**.

Udeo nuklearne energije u svetu na najnižim granama od 80-ih

NUJORK, TOKIO - Udeo nuklearni u globalnom snabdevanju energijom je na najnižem nivou od 80-ih godina, a mogao bi dodatno da se smanji ako ne budu izrađena nova velika postrojenja. Ta prognoza je jedan od glavnih zaključaka Izveštaja o statusu svetske nuklearne industrije u 2014., u koji je **Reuters** uspeo da zaviri pre zvaničnog objavljivanja. Broj operativnih nuklearnih jedinica u svetu je smanjen na 388, što je za 50 manje u odnosu na vrhunac zabeležen 2002, navodi se u izveštaju. Udeo nuklearne energije u globalnoj energetske proizvodnji pao je na 10,8%, dok je, na primer, 1996. godine iznosio 17,6%. U izveštaju se takođe ukazuje na kašnjenje novih projekata, čak i u Kini. Od 67 reaktora koliko ih je bilo u izgradnji u svetu u julu ove godine, barem 49 kasni, a osam je u izgradnji već 20 godina. Prosečna starost reaktora je samim tim u porastu, pa sada premašuje 28 godina, dok više od 170 jedinica, odnosno 44% od ukupnog broja, radi već više od 30 godina. "Više od 200 reaktora moglo bi biti ugašeno u iduće dve decenije", upozorava Tatsujiro Suzuki, bivši potpredsednik japanske komisije za atomsku energiju.

Nemačka svetski lider u sprovođenju mera energetske efikasnosti

NJUJORK – Prema jednoj najnovijoj studiji, Nemačka je drugu godinu za redom na čelu liste 16 najvećih svetskih privreda u pogledu energetske efikasnosti. Američko veće za energetske efikasne ekonomije (ACEEE) je sastavilo ovu lestvicu na osnovu 31 različitog podatka, uključujući politike štednje energije i njihovu realnu primenu u zgradarstvu, industriji i saobraćaju. SAD i Australija su na dnu liste. Zahvaljujući povećanju efikasnosti u saobraćaju, Italija se našla na drugom mestu, dok je treća Evropska unija kao celina. Razlog zbog koga je Nemačka lider u pogledu energetske efikasnosti prvenstveno se veže uz obavezu smanjenja potrošnje energije u stambenim i poslovnim zgradama za 20% do 2020. godine. **UPI**

Hag: Moskva da plati Jukosovim akcionarima 40 milijardi evra

HAG, PARIZ, MOSKVA – Na osnovu dve sudske presude iz prošle nedelje, Rusija bi morala da isplati akcionarima nekada najveće ruske naftne kompanije Jukos, odštetu od ukupno oko 40 milijardi evra. Najpre je u ponedeljak Stalni arbitražni sud u Hagu okončao deceniju dug proces koji su pokrenuli akcionari Jukosa, presudom da Moskva mora sa 51,6 milijardi dolara (oko 37 milijardi evra) da im nadoknadi oduzetu imovinu, „jer je, preduzimajući mere koje odgovaraju eksproprijaciji investicija podnosioca tužbe u Jukosu,

prekršila međunarodnu energetske povelju iz 1991. koja uređuje pravna pitanja vezana za ulaganja u energetske sektor.“ Dan kasnije, Evropski sud za ljudska prava naredio je Rusiji da akcionarima Jukosa isplati 1,9 milijardi evra. Sud je dao rok Moskvi da za najkasnije šest meseci pripremi plan otplate, i usput plati troškove procesa od 300.000 evra. Ministarstvo finansija Rusije oglasilo se bez oklevanja posle

prve presude saopštenjem da haški arbitražni sud nema zakonska ovlašćenja u slučaju Jukos protiv Rusije, i da njegova jednostrana presuda zanemaruje raniju odluku suda u Strazburu povodom ovog predmeta. Rusija je najavila žalbu, ali agencije prenose da akcionari Jukosa traže odobrenje da na bazi presude počnu da plene račune i poslove ruske države u 150 zemalja širom sveta. **agencije**

Britanija otvara eksploataciju škriljnih formacija

LONDON - Vlada u Londonu će prvi put posle 2008. otvoriti nova područja za istraživanje nafte i gasa, uz odobravanje novih licenci za eksploataciju gasnih i uljnih škriljaca, objavljuje u utorak **New York Times** pozivajući se na britanskog ministra energije Matthew Hancocka. Britanija je među manjim brojem EU zemalja koje dozvoljavaju kontroverznu tehnologiju drobljenja škriljaca, što mnoge članice, uključujući Francusku zabranjuju, dok je u Nemačkoj na snazi de facto moratorijum za ovu vrstu poslova. Poljska je, zbog velike uvozne zavisnosti od ruskog gasa, najdalje odmakla u oblasti škriljnog gasa, ali je, uprkos 50 već urađenih bušotina, efekat ovog sektora za sada nejasan, dodaje NYT. Stoga ovaj sektor sa pažnjom očekuje rezultate britanskog tendera, obzirom da do sada škriljne formacije razvijaju uglavnom manje kompanije. Prema mapi koju je objavila vlada, novi tender obuhvatiće široka područja Britanije.

TEMA: Vetar i sunce izazvali eksplozivni rast nemačkog balansnog tržišta

BERLIN – Nemačko forsiranje obnovljive energije izaziva toliko padova i skokova u proizvodnji solarnih i vetro kapaciteta da je izdvajanje sredstava za stabilizaciju prenosne mreže u zemlji veće nego ikada, komentariše Bloomberg. Agencija to ilustruje činjenicom da 20 elektroenergetskih kompanija, uključujući dva domaća kolosa, EON i RWE, sada dobijaju posebne naknade za slučajeve kada moraju da u sekundama uključe, ili isključe kapacitete kako bi održali stabilnost sistema, što je dvostruko više nego u septembru prošle godine. Kompanije koje su potpisale pristup ovom 800 miliona evra skupom sistemu

balansiranja tržišta moglu da budu plaćeni za ove vanredne intervencije čak 400 puta iznad cene električne energije na veleprodajnom tržištu, pokazuju podaci. Politika nemačke vlade da udvostruči udeo OIE u energetsom miksu do 2035. godine dovela je jednog mrežnog operatera u situaciju da prijavi čak pet puta više potencijalnih prekida u snabdevanju nego pre pet godina, a istovremeno oborila veleprodajne cene električne energije na najniži nivo u devet godina. Sve više kompanija se pridružuje balanskom tržištu zbog činjenice da su im niske cene oborile marže na u proseku 5%, sa 15% u 2004., dok je RWE prijavio prvi godišnji minus od 1949. Iz Vattenfall-a kažu da je njihova zarada na balansnom tržištu sa ranije beznačajnog iznosa dostigla sada 10% ukupnog profita elektrana. Cene na dnevnim i nedeljnim aukcijama na nemačkom balansnom tržištu dostizale su, zavisno od doba

dana, čak 13.922 evra za izdvajanje megavata, pokazuju podaci sa mreže, piše **Bloomberg**. Učesnici na aukcijama su spremni da isporuče električnu energiju ili prekinu snabdevanje u ritmu obaveštavanja na 15 minuta, pet minuta, ili 30 sekundi, dobijajući naknade bez obzira da li je njihova usluga potrebna, ili nije.

Cena električne energije na nemačkom veleprodajnom tržištu pala je 60% od 2008., kada je zelena energija, koja ima prioritet u pristupu mreži, odsekla pristup struji proizvedenoj iz TE na uglj, gas ili nuklearki. Ugovor za godinu unapred trgovao se prošle nedelje na lajpciškoj berzi za 35-36 evra za MWh. Dvojica mladih trgovaca, 33-godišnjaka, Jochen Schwill i Hendrik Saemisch, predvideli su 2009. situaciju koja će nastati aktiviranjem nemačkog zakona o OIE i otvorili firmu Next Kraftwerke, radi snabdevanja mreže električnom energijom iz generatora za vanredne situacije u bolnicama. Danas zapošljavaju oko 80 ljudi i raspolazu sa 1.000 MW, što odgovara kapacitetu jedne nemačke nuklearke. Eksperti očekuju pravu najezdu novih igrača na nemačkom balansnom elektroenergetskom tržištu, što bi sa povećanjem konkurencije vodilo i padu cena na aukcijama. Prosečna cena za kapacitet dostupan u roku od pet minuta pala je na 1.109 evra za MW sredinom jula, sa 1.690€/MW u januaru, dok je naknada za prekidanje snabdevanja u roku od 15 minuta pala sa 1.615 evra, na 361 evro. Plaćanja na balansnom tržištu u Nemačkoj su prošle godine ukupno iznosila 800 miliona evra. Od snabdevača je prošle nedelje zatraženo da rezervišu 3.898 MW, od ukupno 183.650 MW ukupnih proizvodnih kapaciteta u Nemačkoj. Jedan megavat je dovoljan za pokrivanje potreba oko 2.000 evropskih domaćinstava.

Francuska – Zakonom do povećanja udela OIE

PARIZ – Planirani francuski zakon o energiji mobilisaće oko deset milijardi evra investicija putem poreskih odbitaka i zajmova sa niskim (do nultim) kamatama namenjenim povećanju energetske efikasnosti i obnovljivim izvorima energije, saopštila je ministarka prirodne okoline Segolene Royal. Državna finansijska institucija Caisse des Depots et Consignations izdvojiće pet milijardi evra za projekte zelene energije, kazala je ona. Zakon koji je vlada usvojila i 1. avgusta prosledila parlamentu podupire cilj predsednika Francois Hollande-a da smanji udeo nuklearne energije u domaćem energetskom miksu do 2025. godine na 50%, sa sadašnjih oko 75%, a uveća udeo obnovljivih izvora u ukupnoj proizvodnji energije na 32% do 2030. sa oko 14% u 2012. Zakon takođe predviđa smanjenje emisija "staklenih gasova" za 75% do 2050.

SUSEDI I REGION JUGOISTOČNE EVROPE

Amerikanci grade reaktor 7 u Kozloduju

SOFIJA - Vlada Bugarske u ostavci odobrila je u petak američkoj kompaniji Westinghouse gradnju sedmog reaktora jedine tamošnje nuklearne centrale u Kozloduju, na severozapadu zemlje. Pre stupanja te odluke na snagu, ugovor će morati da odobri i nova vlada koja bude formirana posle vanrednih izbora 5. oktobra. Odluci vlade Plamena Orešarskog je prethodila nenajavljena poseta Sofiji direktora Westinghousa, Denija Roderika (foto), koji je za sofijske novine **Trud**, rekao da je neophodno da se "što je pre moguće" potpiše ugovor o izgradnji reaktora "AP 1000". On je rekao da bi njegova kompanija počela gradnju 3,7 milijardi skupog reaktora od 1.100 megavata pre vanrednih izbora. NE Kozloduj, na Dunavu sada ima dva ruska reaktora hlađena vodom pod pritiskom, tipa "VVER", od po 1.000 megavata. Četiri stara sovjetska reaktora od po 440 megavata su isključena 2002. i 2006. godine iz razloga bezbednosti, što je bio jedan od uslova ulaska Bugarske u EU. **Novinite**

Bulgargazu kazna od 12 miliona evra zbog zloupotrebe monopolskog položaja

SOFIJA – Bugarski antimonopolski regulator objavio je u sredu da je kaznio sa 23,4 miliona leva (12 m€) Bulgargaz, zbog primoravanja svojih potrošača da, bez prethodnih pregovora o uslovima, produže ugovore sa ovom državnim monopolističkom gasnom kompanijom. Komisija za zaštitu konkurencije je utvrdila da je ova praksa trajala od avgusta 2010. do decembra 2012. godine. Osim toga, firma je primoravala svoje klijente da unapred navedu količine gasa koje nameravaju da kupe za sledeću godinu, koristeći pri tom šablone sa formulama koje su stvarale naduvane konačne narudžbe. **SeeNews**.

Gasprom dobio načelnu saglasnost Sarajeva za Južni tok

SARAJEVO - Zamenik predsednika uprave ruskog Gasprom Aleksandar Medvedev dobio je u sredu načelnu podršku od najviših zvaničnika Bosne i Hercegovine za projekat Južni tok. Iz Gasproma je posle sastanka sa dvojicom od trojice članova predsedništva BiH, Bakirom Izetbegovićem i Željkom Komšićem, kao i sa premijerom FBiH Vjekoslavom Bevandom, **saopšteno** da je razgovarano o "energetskim projektima u BiH", a posebno o realizaciji projekta „Južni tok“ ... „i moguća izgradnja kraka do BiH“. U

saopštenju sa obe strane se ukazuje na veliki strateški, odnosno privredni značaj Južnog toka, s tim što je iz Predsedništva BiH napomenuto da njegova realizacija treba u potpunost da bude usklađena s evropskim zakonodavstvom.